

Trudne Polaków drogi do niepodległości

Maciejówka - Czapka noszona w okresie
I wojny światowej przez żołnierzy
Legionów Polskich i członków
organizacji strzeleckich.

Coś co każdy prawdziwy bądź przyszły lub niedoszły Patriotą
wiedzieć powinien.

NIE ZWLEKAJ!

Jeśli jesteś zdolny do noszenia broni, idź, zapisz się zaraz do
Legionów Polskich!

W ten sposób spełnisz obowiązek wobec swego Narodu, którego losy ważą się teraz. Nie czas na długie
namysły, gdy Ojczyzna woła. Spiesz zostań bojownikiem za sprawę polską—innych za sobą pociągaj!

Zgłoszenia do Legionów przyjmują i wszelkich informacji, wyjaśnień i ułatwień udzielają ochot-
nikom Oficerowie werbunkowi Legionów Polskich, których kancelarie znajdują się w następujących
miejscowościach:

PIOTRKÓW Radomsk Dąbrowa Górnicza Olkusz Miechów Pińczów	KIELCE Jeździec Włoszczowa Busk Opoczno Końskie.	RADOM Sandomierz Opalów Starachowice Kozienice Lubartów	LUBLIN Puławy Zamość Krasnyślav Biłgoraj Janów
--	--	---	--

Z chwilą zgłoszenia się do Oficera werbunkowego Legionów Polskich ochotnik nie ponosi żadnych
dalszych kosztów podróży. Wszyscy ochotnicy otrzymują pełny ekwipunek i broń. Rodziny Legioni-
stów mają prawo do zapomóg rządowych.

**CENTRALNE BIURO WERBUNKOWE
LEGIONÓW POLSKICH.**

43

009—Drukarnia Państwowa pod zarządem Departamentu Wojsk. D. K. N. w Piotrkowie.

Walka o niepodległość

Walka o odzyskanie przez Polskę niepodległości rozpoczęła się na długo przed wybuchem I wojny światowej. Powszechnie wiadomo, iż w wyniku zaborów, przypadających na koniec wieku XVIII, Polska na 123 lata zniknęła z mapy Europy. Polacy nigdy nie pogodzili się z utratą ojczyzny a tożsamość narodową pielęgnowali mimo tego, iż zaborcy na różne sposoby starali się ich tego prawa pozbawić. Wielkie zrywy wolnościowe - powstanie kościuszkowskie (1794 r.), wybuch powstania listopadowego (1830 r.) oraz styczniowego (1863 r.) zakończyły się klęską. Ich konsekwencją były represje stosowane przez zaborców: zesłania na Syberię, konfiskata majątków, kontrybucje, rusyfikacja i germanizacja.

Konflikt zaborczych mocarstw nadzieją dla Polaków na odzyskanie niepodległości

Dopiero konflikt między zaborcami, jakim z czasem okazała się I wojna światowa, stał się szansą na odzyskanie przez Polaków upragnionej wolności. Biorące w nim udział mocarstwa zaborcze stanęły do walki w przeciwstawnych blokach (Rosja przeciwko sojuszowi Niemiec i Austro-Węgier) i każde z nich chciało zapewnić sobie w boju przychylność i wsparcie rekruta – Polaka. W tym czasie na ziemiach polskich wytworzyły się dwa przeciwstawne obozy: antyniemiecko-austriacki i antyrosyjski. Pierwsze ze stronnictw reprezentowali ludzie związani z Ligą Narodów i Narodową Demokracją - z Romanem Dmowskim na czele. Liczyli na zjednoczenie wszystkich ziem polskich przez Rosję, dzięki czemu kraj miałby szansę na odzyskanie niepodległości; za głównego przeciwnika uznawali Prusy.

Józef Piłsudski i orientacja proaustriacka

Zwolennicy drugiej frakcji, pod przywództwem Józefa Piłsudskiego, opowiadali się za koncepcją proaustriacką. Planowali oni doprowadzić do wybuchu powstania skierowanego przeciwko Rosji (za zgodą Austrii i Niemiec). Siły zbrojne miały zostać wyprowadzone z Galicji, ze względu na jej szerszą autonomię i skierowane do Królestwa Polskiego, gdzie miało dojść do zrywu wolnościowego. Niestety, podjęte przez Józefa Piłsudskiego próby wywołania w sierpniu 1914 roku powstania antyrosyjskiego zakończyły się klęską. Dowodzone przez niego oddziały strzeleckie nie uzyskały wówczas poparcia społeczeństwa polskiego. Nieufność do nowo utworzonej formacji wojskowej z biegiem czasu zaczęła się zmieniać. Polscy politycy z zaboru austriackiego utworzyli Komitet Narodowy i za zgodą Austriaków przejęli polityczne zwierzchnictwo nad strzelcami. Był to początek formowania Legionów Polskich. W ich skład weszły trzy brygady: I Brygada z komendantem Józefem Piłsudskim na czele, II Brygada - dowodzona przez Józefa Hallera oraz III - gdzie jednym z dowódców był Bolesław Roja. Głównym celem Legionów stała się walka z Rosją o niepodległość Polski.

Legiony Piłsudskiego

Kielce w sierpniu i wrześniu 1914 roku stały się ważnym ośrodkiem odradzającej się państwowości polskiej. Pierwsza Kompania Kadrowa, będąca załącznikiem Legionów Polskich, wyruszyła 6 sierpnia 1914 roku z Krakowa, a 12 sierpnia Józef Piłsudski wkroczył na jej czele do Kielc. Zachował się tekst przemówienia Józefa Piłsudskiego do I Kompanii Kadrowej:

Odtąd nie ma strzelców ani drużyniaków. Wszyscy, co tu jesteście zebrani, jesteście żołnierzami polskimi. Znoszę wszelkie odznaki specjalnych grup. Jedynym waszym znakiem jest odtąd orzeł biały. Żołnierze!... Spotkał was ten zaszczyt niezmierny, że pierwsi pójdziecie do Królestwa i przestąpicie granice rosyjskiego zaboru jako czołowa kolumna wojska polskiego, walczącego o oswobodzenie Ojczyzny.

3 sierpnia 1914 roku Piłsudski powołał Pierwszą Kompanię Kadrową, która stała się zalążkiem Legionów. Trzy dni później rozpoczęła ona marsz ku wolności.

Józef Piłsudski odbiera raport od skauta Czesława Bankiewicza na rogatkach Kielc 12 sierpnia 1914 roku

Przemarsz Pierwszej Kompanii Kadrowej przez Kielce 12 sierpnia 1914 roku

Józef Piłsudski ze swoim sztabem przed Pałacem Gubernialnym w Kielcach w sierpniu 1914 roku

Kielce - Józef Piłsudski w otoczeniu oficerów

Wejście strzelców Józefa Piłsudskiego do Kielc
12 sierpnia 1914 roku - Stanisław Batowski-Kaczor
(1935 r., Muzeum Narodowe w Kielcach)

Rekonstrukcja wkroczenia Legionów Polskich do Kielc 12 sierpnia 1914 roku

Krótką historia najstęnniejszej pieśni legionistów

25 sierpnia 1914 roku do pierwszego pułku zaciągnęła się orkiestra Kieleckiej Ochotniczej Straży Ogniovej, znana mieszkańcom miasta z codziennych koncertów w kieleckim parku. Wśród licznych melodii, wykonywanych jeszcze przed wejściem strzelców do Kielc, znajdował się „Marsz kielecki”. Podobał się kielczanom, legionistom, zachwycił się nim Józef Piłsudski, który w przyszłości nazwie go najdumniejszą pieśnią, jaką kiedykolwiek Polska stworzyła. Dziś nosi ona tytuł „Pierwsza Brygada”.

Plakaty, ulotki, obwieszczenia – stosowano różne metody, by zwerbować do Legionów Polskich

NIE ZWLEKAJ!

Jeśli jesteś zdolny do noszenia broni, idź, zapisz się zaraz do Legionów Polskich!

W ten sposób spełnisz obowiązek wobec swego Narodu, którego losy ważą się teraz. Nie czas na długie namysły, gdy Ojczyzna woła. Spiesz zostać bojownikiem za sprawę polską—innych za sobą pociągaj!

Zgłoszenia do Legionów przyjmują i wszelkich informacji, wyjaśnień i ułatwień udzielają ochotnikom Oficerowie werbunkowi Legionów Polskich, których kancelarye znajdują się w następujących miejscowościach:

PIOTRKÓW Radomsk Dąbrowa Górnicza Ólkusz Miechów Pińczów	KIELCE Jędrzejów Włoszczowa Busk Opatów Końskie.	RADOM Sandemierz Opatów Starczewice Kozienice Lubartów	LUBLIN Puławy Zamość Krasnostaw Biłgoraj Janów
--	--	--	--

Z chwilą zgłoszenia się do Oficera werbunkowego Legionów Polskich ochotnik nie ponosi żadnych dalszych kosztów podróży. Wszyscy ochotnicy otrzymują pełny ekwipunek i broń. Rodziny Legionistów mają prawo do zapomóg rządowych.

**CENTRALNE BIURO WERBUNKOWE
LEGIONÓW POLSKICH.**

423

989—Drukarnia Państwowa pod zarządem Departamentu Wojsk. N. K. N. w Piotrkowie.

Kryzys przysięgowy

9 lipca 1917 Józef Piłsudski podjął decyzję o całkowitym zerwaniu dotychczasowego taktycznego sojuszu z Austro-Węgrami i Niemcami. Jako bezpośredni pretekst posłużyć miała odmowa złożenia przysięgi na „wierne braterstwo broni z Niemcami i Austrią”. Decyzji Piłsudskiego podporządkowały się w całości oddziały wywodzące się z I Brygady oraz częściowo z III Brygady Legionów, łącznie ponad 4000 osób.

22 lipca 1917 roku niemieckie władze okupacyjne aresztowały w Warszawie Józefa Piłsudskiego i Kazimierza Sosnkowskiego. Aresztowanych przewieziono do Gdańska, a następnie osadzono w twierdzy magdeburskiej, gdzie przebywali do listopada 1918 r.

Powstawanie ośrodków władzy na ziemiach polskich

Od jesieni 1918 roku można mówić o systematycznym przejmowaniu władzy przez Polaków. 27 października w Krakowie powstała Polska Komisja Likwidacyjna z Ignacym Daszyńskim i Wincentym Witosem na czele – przejęła ona władzę w zachodniej części zaboru austriackiego.

W Królestwie Polskim, na początku listopada, Polska Organizacja Wojskowa bezkrwawo zniósła okupację austriacką.

7 listopada w Lublinie lewica niepodległościowa utworzyła Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, pod przewodnictwem Ignacego Daszyńskiego. Powrót na ziemie polskie Józefa Piłsudskiego (10 listopada 1918 r.) zbiegł się w czasie z zawieszeniem broni między Niemcami a ententą, które definitywnie zamykało wydarzenia I wojny światowej. Koniec wielkiej wojny okazał się początkiem tworzenia niepodległego państwa, tak bardzo upragnionego i wyczekiwanego przez Polaków.

Upragniona wolność

10 listopada 1918 Józef Piłsudski i Kazimierz Sosnkowski powrócili do Warszawy z więzienia w Magdeburgu.

11 listopada 1918 w Compiègne pod Paryżem podpisano zawieszenie broni między państwami ententy a państwami centralnymi, co zakończyło I wojnę światową. Józef Piłsudski przejął z rąk Rady Regencyjnej władzę nad wojskiem.

11 listopada uznano jako datę odzyskania przez Polskę niepodległości, potwierdzoną ustawą z 1937 roku.

Królestwo Polskie stało się Republiką Polską - początkiem II Rzeczypospolitej.

16 listopada 1918 roku, w depeszy do wszystkich rządów świata, Józef Piłsudski ogłosił powstanie Niepodległego Państwa Polskiego.

Manifestacja patriotyczna mieszkańców Wielkopolski

27 grudnia 1918 roku w Poznaniu wybuchło Powstanie Wielkopolskie, którego głównym celem było wyparcie Niemców z Wielkopolski i przyłączenie tej części kraju do odradzającej się Rzeczypospolitej. Bezpośrednim impulsem do wybuchu walk stał się przyjazd do Poznania Ignacego Jana Paderewskiego – jego powitanie przerodziło się w wielotysięczną manifestację patriotyczną mieszkańców Wielkopolski.

11 listopada – tradycje polskiej wsi

Odzyskanie niepodległości przypadło na dzień niezwykle ważny dla polskiej wsi. Zgodnie z pradawną tradycją - właśnie 11 listopada każdego roku, na świętego Marcina, regulowano na wsi wszelkie wzajemne należności i zobowiązania.

11 listopada 1918 roku wieś polska rozpoczynała kolejny rok gospodarczy, a państwo wkroczyło w pierwszy rok niezależnego bytu. Gdy sięgamy pamięcią do tych odległych wydarzeń, warto mieć na uwadze również mieszkańców wsi - cichych, anonimowych bohaterów niepodległości.

Pokój, jak prawie wszystkie sprawy tego świata, ma swoją cenę wysoką...

Pokój jest rzeczą cenną i pożądaną. Nasza generacja skrwawiona w wojnach na pewno na pokój zasługuje. Ale pokój, jak prawie wszystkie sprawy tego świata ma swoją cenę wysoką, ale wymierną.

My w Polsce nie znamy pojęcia pokoju za wszelką cenę. Jest jedna tylko rzecz w życiu ludzi, narodów i państw, która jest bezcenna. Tą rzeczą jest honor.

Józef Piłsudski